

BOĞAZIÇİNDE TESADÜF EDİLEN CRENILABRUS TÜRLERİNİN TABİİ MELEZLERİ VE VARYETELERİ HAKKINDA

Einiges über Natürliche Kreuzungen und Varietaetenbildungen
bei den Crenilabrus-Arten des Bosphorus

Dr. H. Sadullah AYAŞLI

Boğaziçinde tesadüf edilen *Crenilabrus* türlerinin fertleri, renk ve desen bakımından, birbirlerinden farklı olurlar. Fakat buna mukabil her türün kendine has ve değişmez bazı muayyen benekleri ve desenleri vardır ki, bunlar her fertte mutlak surette bulunur. Bunları kısaca «karakteristik lekeler» diye adlandırmak münasiptir. Karakteristik lekeler, tür, varyete ve melezlerin teşhisinde yardımcı faktör olarak büyük önem taşırlar.

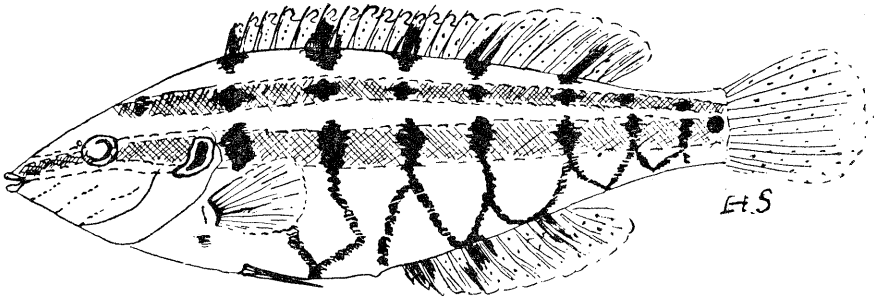
Crenilabrus türlerinin fertleri, mizaci durumlarına göre, renk ve desenlerini değiştirebilme hassasına maliktirler (Şekil: 2 ve 3). Bu gibi hal-lerde dahi karakteristik lekeler kat'iyen değişmezler, şekil ve renk itibariyle aynen baki kalırlar. Fert öldükten ve diğer bütün desenler ve renkler solup teşhis edilemez hale geldikten sonra bile, daha uzun bir müddet için bu lekeler müşahede edilebilirler.

Karakteristik lekelerin yüzgeç formülü ile dahi sıkı münasebeti vardır. *Crenilabrus* türlerinin tetkiki esnasında, Boğaziçi muntakasında müteaddit tabii melezlere ve varyetelere tesadüf edilmiştir.

A. MELEZLER

1. *Crenilabrus ocellaris* FOR. (Karakteristik lekeler: 1 leke operculumda, 1 leke kuyruk yüzgeci kaidésinin ortasında) ile *Crenilabrus roissali* RISS. (Karakteristik lekeler: 5 adet sırt yüzgecinin kaidesinde başlayarak yüzgece intikal eden siyahımsı lekeler).

Melezin karakteristikleri: Operculumda 1 leke, kuyruk yüzgecinin kaide merkezinde 1 leke, *C. ocellaris* gibi. Sırt yüzgecinin altında başlayan ve yüzgece intikal eden 5 koyu leke, *C. roissali* gibi (Şekil: 1).

Tutulduğu yer : Kanlıca körfezi.

Tarih : 12 Temmuz 1961.

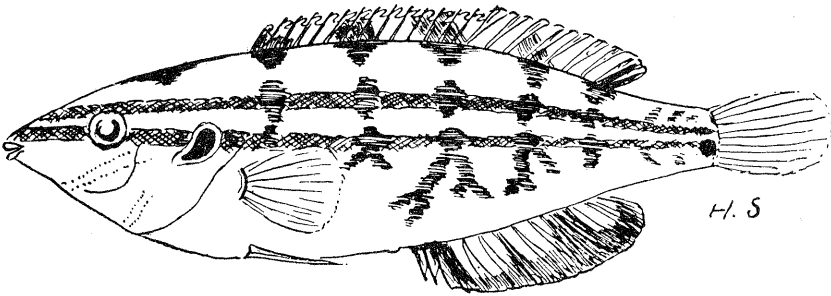
Cinsiyeti : Erkek.

Tutulmuş ferden boyu : 12 cm.

Tarifi : Rengi kırmızımsı. Başı kırmızı ve mavi yılankavî hatlar arzeder. Sırtı kahverengimsi kızıl, karnı pembe. Yanlarında 3 adet geniş, açık kahverengi, uzunlamasına hat vardır. Bu hatların arasında kalan kısımların rengi bunlara nispetle daha açık oldukları için, açık renkte uzunlamasına hatlar intibamı vermektedir. Ayrıca yanların üzerinde 8 adet enine ve inkişalı, siyahımsı band vardır. Bunlardan beşi sırt yüzgecine intikal etmektedir.

Yüzgeç formülü: Sırt y. = 14+10, Şercî y. = 3+10, Göğüs y. = 12, Karın = 1+5.

Karakteristik lekeler yukarıda belirtilmiştir.

2. *Crenilabrus ocellaris* FOR. ile *Crenilabrus griseus* L. (Karakteristik lekeleri : Kuyruk yüzgeci kaidesinin alt kenarında 1 leke).

Melezin karakteristikleri : Operculum'da 1 leke, *Crenilabrus ocellaris* gibi. Kavdal yüzgecin kaidesinin alt kenarında 1 leke, *Crenilabrus griseus* gibi (Şekil: 2, 3).

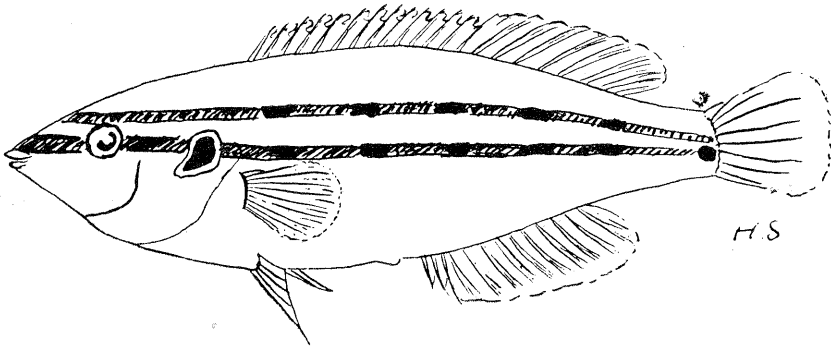
Tutulduğu yer : Anadoluhisarı.

Tarih : 3 Eylül 1960.

Cinsiyeti : Erkek.

Tutulan ferдин boyu : 9 cm.

Tarifi : Rengi sarımsı. Başu kırmızı ve yeşil yılankavî hatlar arzeder. Yanları 3 sıra üzerinde dizilmiş, gayrımuntazam şekilli siyah lekeler taşımaktadır.

Bu balık heyecanlandığı vakit bütün desenler ve rengi solmaktadır. Buna mukabil üstüste konduurulmuş paralel, siyahımsı hat meydana gelir. Bu hatlar burun ucunda başlar ve kuyruk yüzgecinin kaidesine kadar devam ile vücudu boydan boya katederler. Bahsi geçen karakteristik lekeler gelince, bunlar koyu lâcivert bir renkte parlarlar.

Yüzgeç formülü : *Crenilabrus ocellaris*'inki gibi :

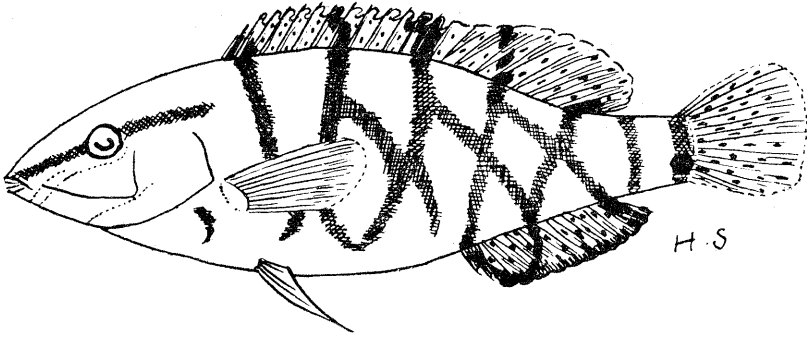
Sırt y. = 10+14, Şercî y. = 3+10, Göğüs y. = 12, Karn y. = 1+5.

3. *Crenilabrus roissali* RISS. ile *Crenilabrus griseus* L. (Melezin karakteristikleri: Sırt yüzgecinin üzerinde 5 siyah leke. Kuyruk yüzgecinin kaidesinin alt kenarında 1 leke. Yüzgeç formülü Croissali'nki ki). (Şe k.4 kaidesinin alt kenarında 1 leke. Yüzgeç formülü *C. roissali*'nki gibi). (Şekil 4).

Tutulduğu yer : Bebek koyu.

Tarih : 27 Temmuz 1962.

Cinsiyeti : Dişi.

Tutulan ferдин boyu : 12 santimetre.

Tarifi : Rengi yeşilimsi ve sarımsı. Başında yeşil ve mavi kıvrık çizgiler vardır. Sırtı zeytinî yeşil, karnı sarımsı. Yanları ağvari ve koyu renkte bir desen arz etmektedir. Bu desen 5 yerde sırt yüzgecine leke olarak intikal etmektedir. Kuyruk yüzgeci kaidesinin alt kenarında siyahımsı bir benek vardır.

Yüzgeç formülü : Sırt y. = 15+9, Şerci y. = 3+9, Göğüs y. = 13, Karın y. = 1+5 (... *C. roissali*).

B. VARYETELER

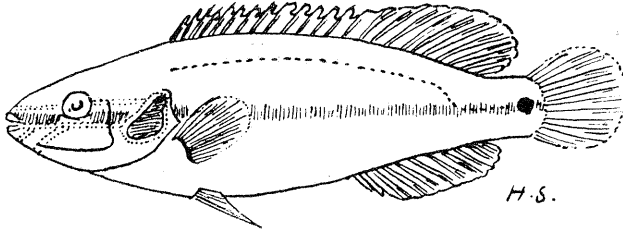
1. *C. ocellaris* For.'un kırmızı varyetesi (Şekil 5) :

Tutulduğu yer : Kanlıca körfezi.

Tarih : 2 Temmuz 1960.

Cinsiyeti : Erkek.

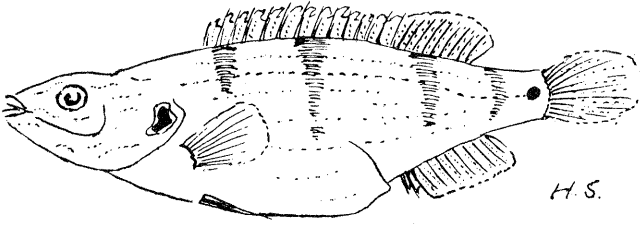
Tutulan ferдин boyu : 8 santimetre.

Tarifi: Vücudunun rengi kırmızı havuz balığı. (*C. C. auratus L.*) un rengi gibi turuncudur. Başı kırmızı ve yeşil kıvrık hatlar arzeder. Burun ucundan kuyruk yüzgecine kadar, koyu renkte bir bant vücudu uzunlamasına katteder. Yüzgeçleri keza turuncudur.

Tarif edilen bu balık, yukarıda ismi geçen türün bir mutasyonudur. Yaz ayları zarfında bu gibi balıkları müteaddit defalar müşahede edebildim.

Yüzgeç formülü : Sırt y. = 14+10, Şerci y. = 3+10, Göğüs y. = 12, Karın y. = 1+5. (Karakteristik leke : *C. ocellaris*'inki gibi).

2. Mutasyon. *Crenilabrus ocellaris* For. (Şekil 6).

Tutulduğu yer : Yeniköy.

Tarih : 2 Haziran 1959.

Cinsiyeti : Erkek ve dişi.

Tarifi : Erkek. Rengi zeytinî yeşil. Başı kırmızı ve mavi, kıvrık hatlar arzeder. Yanları ağvarî ve kahverengi desenler taşır.

Dişi : Renk ve desen bakımından erkek balığa nazaran soluktur. Yanlarında geniş, arzanî bandlar vardır.

Bu varyeet bütün Boğaz mıntakasında pek yaygın olarak bulunur.

Yüzgeç formülü : Yukarıdaki balıkta olduğu gibi. (Karakteristik lekeler: *C. ocellaris*'inkiler gibi).